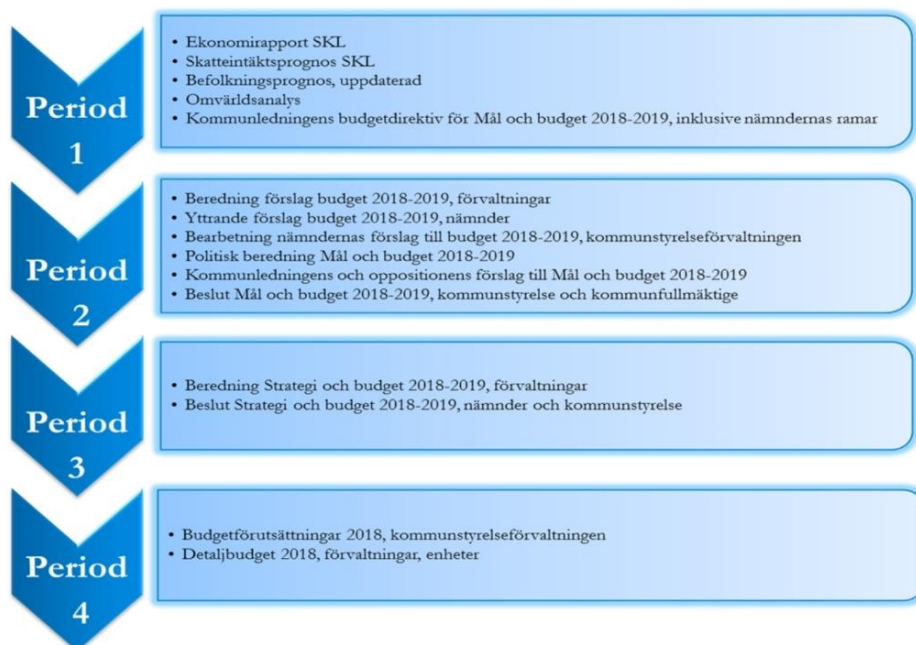


Budgetdirektiv Mål och Budget 2019-2020

Budgetdirektiven innehåller en beskrivning samt tidplan för budgetprocessen, det kommunalekonomiska läget enligt Sveriges kommuner och landsting (SKL), skatteprognos, en uppdaterad befolkningsprognos samt arbetslöshetssiffror. Vidare har ramar beräknats för respektive nämnd med utgångspunkt i skatteintäktsprogno, befolkning, volymer och övriga kända budgetpåverkande parametrar i det initiala budgetskedet.

Budgetprocessen i sin helhet kan översiktligt beskrivas med hjälp av bilden nedan. Budgetperiod 1 sträcker sig mellan oktober-november 2017, period 2 mellan november 2017-juni 2018, period 3 mellan augusti-oktober 2018 och period 4 mellan oktober 2018-januari 2019.

Kommunens budgetprocess 2019-2020



Tidplan Mål och Budget 2019-2020

- 2017-09-28 SKL publicerar ny skatteunderlagsprognos
- 2017-10-17 SKL publicerar ekonomirapporten om det samhällsekonomiska läget och grunden till kommunernas planering
- 2017-10-17 Uppdaterad befolkningsprognos
- 2017-11-15 Politiska kommunledningen skickar ut budgetdirektiv inklusive ramar till nämnderna. Budgetdirektiven innehåller även anvisningar för förvaltningarnas och nämndernas beredning av budgeten.
- 2018-02-15 Nämndernas yttrande och förvaltningarnas material angående budget 2019 samt perioden 2020-2021 skall vara kommunstyrelsen tillhanda
- 2018-03-01 Kommunstyrelseförvaltningen klar med bearbetning av nämndernas yttranden till mål- och budget 2019-2020
- 2018-03-06 Ekonomikonferens
- Vecka 12 Fördjupade nämndsamtal
- 2018-04-15 Ny befolkningsprognos
- Vecka 15/16 Regeringen presenterar vårpropositionen
- 2018-04-30 Kommunstyrelseförvaltningen presenterar intäktsprognos för skatteintäkter och generella statsbidrag 2019
- 2018-05-09 Politiska kommunledningen presenterar sitt slutliga förslag till Mål och budget 2019-2020.
- 2018-05-16 Budgetförslaget i kommunalrådsberedningen
- 2018-05-21 Politiska kommunledningens budgetförslag redovisas i CESAM
- 2018-05-23 Oppositionens budgetförslag lämnas till kommunstyrelseförvaltningen om det skall skickas ut till kommunstyrelsen
- 2018-05-28 Budgetbeslut i kommunstyrelsen

- 2018-06-07 Oppositionens budgetförslag, som inte varit inlämnat till kommunstyrelsen och som skall skickas ut till kommunfullmäktige, lämnas till kommunstyrelseförvaltningen.
- 2018-06-11 Budgetbeslut i kommunfullmäktige
- 2018-10-31 Sista dag för nämnd att besluta om Strategi och budget 2019
- 2018-12-10 Sista dag för chefer med budgetansvar att lägga in detaljbudget.
- 2019-01-31 Budgeten skall vara avstämd i ekonomisystemet

Omvärldsanalys

Kommunernas ekonomiska förutsättningar

”Ekonomirapporten” belyser kommunernas och landstingens ekonomiska situation och förutsättningar samt den samhällsekonomiska utvecklingen på några års sikt. Rapporten ges ut av Sveriges kommuner och landsting (SKL) två gånger per år.

Sammanfattning samhällsekonomi

Efter några års stark tillväxt råder högkonjunktur i svensk ekonomi. SKL bedömer att konjunkturen stärks ytterligare det närmaste året. Därefter beräknas en återgång till ett konjunktorellt normalläge. Därmed blir tillväxttalen betydligt lägre efter 2018. Ökningen av BNP begränsas till runt 1,5 procent per år samtidigt som antalet arbetade timmar nästan stagnerar. Det betyder att den reala ökningen av skatteunderlaget gradvis avtar från över 2 procent i fjol till under 1 procent från och med 2019. Tillsammans med den snabba befolkningsökningen – som innebär ökade behov av skola, vård och omsorg – leder detta till allt större utmaningar för kommunsektorn att finansiera verksamheten. Jämfört med utvecklingen sedan finanskrisen 2008 blir den internationella utvecklingen något bättre de närmaste åren. Det är dock fortfarande frågan om en betydligt svagare utveckling än genomsnittet för perioden 2000–2008. Omvärldens BNP, vägd med respektive lands andel av svensk export, beräknas växa med 2 procent per år de närmaste åren. Med den utvecklingen är det möjligt för svensk export att växa med mellan 3 och drygt 4 procent per år. Samtidigt ökar importen något mer. I absoluta tal är dock exportökningen större än importökningen varför nettoexporten ändå ger ett positivt bidrag till BNP-tillväxten. Dock betydligt mindre än vid tidigare

konjunkturuppgångar. Med den svaga draghjälpen från utlandet är det den inhemska efterfrågan som agerat draglok i den svenska återhämtningen. Investeringarna, särskilt bostadsbyggandet, har ökat kraftigt de senaste åren och bidragit betydligt till tillväxten. I fjol såg vi också den största ökningen av offentlig konsumtion sedan 1979, bland annat till följd av flyktinginvandringen. De närmaste åren bidrar hushållens ökade konsumtion till den starka efterfrågan. SKL bedömer att konjunkturen förstärks i år och nästa år. Det innebär en fortsatt stark efterfrågan på arbetskraft, därmed sjunker arbetslösheten till cirka 6,5 procent. Den fortsatta starka efterfrågan på arbetskraft medför att det blir allt svårare för arbetsgivarna att hitta arbetskraft med rätt kompetens. Det gäller speciellt för kommunsektorn, men där är det till stor del också ett strukturellt problem. Bristen på arbetskraft beror bland annat på att antalet personer med rätt utbildning är för litet, oavsett konjunkturläge. Befolkningsstrukturen spelar en stor roll för bedömningen av det potentiella arbetskraftsdeltagandet och arbetslösheten. Den stora flyktinginvandringen de senaste åren, och den tillhörande anhöringinvandringen, får därför stor betydelse eftersom det är en grupp som ökar i andel av befolkningen och har lägre arbetskraftsdeltagande och högre arbetslöshet.

Med stöd av konjunkturuppgångens starka sysselsättningstillväxt har skatteunderlaget vuxit i snabb takt 2015–2016. Den goda konjunkturen innebär att Sverige nu befinner sig i en arbetsmarknad med tilltagande svårighet att öka arbetade timmar ytterligare. I år är utvecklingen fort farande relativt stark, men därefter försvagas utvecklingstalen successivt till nära noll 2019. Effekten på skatteunderlaget motverkas delvis av att löneökningstakten stiger något. Efter 2019 förutsätts såväl arbetade timmar som löner och därmed skatteunderlaget utvecklas utan konjunkturvariationer. Sammanfattningsvis kommer ökningen av skatteunderlaget gradvis att avta. År 2019 beräknas skatteunderlaget öka långsammare än det i genomsnitt har gjort sedan år 2000. Därefter tilltar takten något igen. År 2018 är det underliggande skatteunderlagets ökning 0,6 procentenheter större än den faktiska ökningen. Det beror på att skatteintäkterna minskar till följd av regeringens förslag om höjt grundavdrag för personer som fyllt 65 år. Kommunsektorn kompenseras genom en höjning av det generella statsbidraget.

Sammanfattning kommunernas ekonomi

I höstrapporten sammanfattar SKL med bedömningen att den kraftiga ökningen av befolkningen i yngre och äldre åldrar nu är betydligt snabbare än den för antalet personer i yrkesverksam ålder. Därför tilltar behovet av verksamhet mer än det som beräknas kunna finansieras genom ökad sysselsättning och därmed ökade skatteintäkter. Kommunernas arbete med att förändra och utveckla verksamheten måste intensifieras och i ännu större utsträckning inriktas på effektiviseringar med hjälp av ny teknik och nya arbetssätt. Kommunernas resultat för 2016 uppgick till 22 miljarder. En stor del, 9 miljarder kronor netto, utgjordes av rea- och exploaterings vinster. Starkt demografiskt tryck, ökade pensionskostnader och bromsad

skatteunderlagsutveckling innebär enligt SKL att det krävs åtgärder för att klara ett resultat på 1 procent av skatter och generella statsbidrag. Effektiviseringar, bland annat med hjälp av digitalisering av välfärdstjänster, måste till för att klara verksamheten och målen för god ekonomisk hushållning.

Kostnadsutvecklingen under 2017

Ekonomicheferna i kommunerna har fått frågan inom vilka verksamheter som kostnaderna har ökat/minskat påtagligt hittills under 2017 jämfört med utfallet 2016. 121 av de 193 kommuner (63 procent) som svarat anger att de haft påtagliga kostnadsförändringar i en eller flera verksamheter. Nästan alla svar avser kostnadsökningar. Skola och individ- och familjeomsorg (exklusive ekonomiskt bistånd) ökar i flest kommuner. Kostnaderna minskar i flest kommuner inom flyktingmottagandet (16 procent) och ekonomiskt bistånd (6 procent).

Anpassning till nya ersättningar för ensamkommande barn

Kommunerna håller som bäst på att anpassa verksamheten för ensamkommande barn till det nya ersättningssystem som trädde i kraft vid halvårsskiftet. Enligt en undersökning som SKL gjorde i början av 2016 låg de genomsnittliga kostnaderna för placerade ensamkommande barn och ungdomar betydligt högre än den nu aktuella schablonen. För att få kostnadstäckning behöver kommunerna enligt SKL såväl sänka kostnaderna inom de olika placeringsformerna, som att minska antalet barn placerade i hvb-hem och flytta dessa till familjehem och stödboenden.

Ekonomiskt bistånd

Kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd har minskat något de senaste åren, men förändringen har varit blygsam. De största utbetalningarna av ekonomiskt bistånd som går till flyktingar uppstår efter fullgjorda etableringsinsatser, som normalt tar två år. Innan och under tiden i etableringsprogrammet är det förvisso en stor andel som beviljas ekonomiskt bistånd, men beloppen blir betydligt större när etableringsinsatserna, och därmed etableringsersättningen, löpt ut. En fortsatt god utveckling på arbetsmarknaden kommer att bidra till att dämpa utvecklingen av det ekonomiska biståndet. Men det stora flyktingmottagandet åren innan 2016 kommer att ha motsatt effekt.

Starkt demografiskt tryck

Enligt beräkningar som bygger på SCB:s befolkningsprognos kommer de demografiskt betingade behoven, med allt fler yngre och äldre, att öka med i genomsnitt drygt 1,4 procent årligen de kommande tio åren. Åren 2017–2021 ligger genomsnittet på 1,5 procent per år. Det kan jämföras med 0,6 procent per år för åren 2000–2015.

Verksamhetsutvecklingen mer samlad

Jämfört med de senaste åren är nu verksamheternas kommande utveckling på riksnivå mer samlad. Från och med 2017 är ökningstakten störst inom gymnasieskolan. Den verksamhet som förväntas minska mest påtagligt är

flyktningmottagandet, vilken håller ner totalen. Totalt uppgår volymökningen till 8 procent fram till 2021.

Investeringarna fortsätter att öka

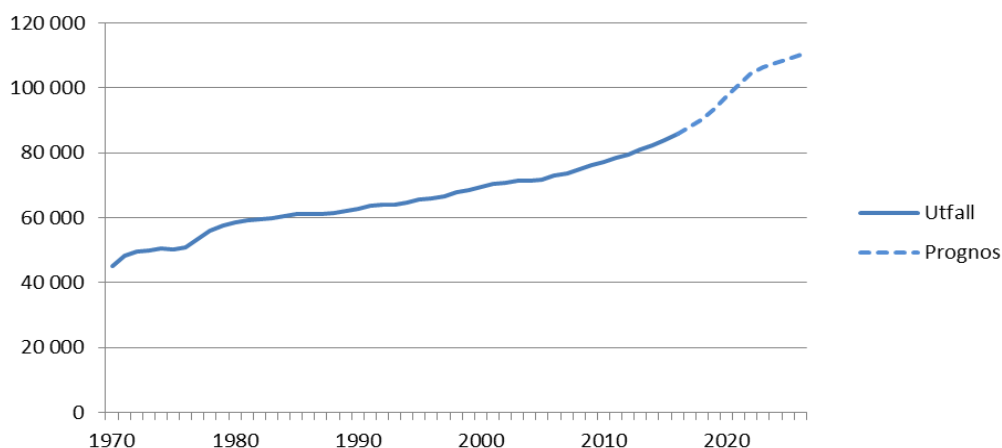
I de samlade kommunala budgetarna planeras för en högre investeringsnivå 2017–2018 än tidigare. Prognosen och kalkylen utgår från kommunernas budget och planen justeras ned 2017 och 2018 samt upp något 2019, enligt ett historiskt mönster. För kalkylåren 2019–2021 innebär det investeringar på 11–12 procent av skatter och generella bidrag. I en enkät från i våras svarade ekonomicheferna i många kommuner att de kommer att genomföra stora investeringar inom infrastruktur och VA, bostäder, skolor och förskolor. Fram till och med 2020 rör det sig om exempelvis över 600 förskolor och över 300 grundskolor.

Pensionskostnaderna ökar

Allt högre avsättningar för förmånsbestämda pensioner innebär ökade pensionskostnader framöver. Det påverkar även utvecklingen av sociala avgifter, främst 2018 och 2020. Det bör dock betonas att denna utveckling är förknippad med de antaganden om priser och löner som ligger bakom kalkylen. Osäkerheten ökar för varje år i framskrivningen.

Befolkningsutvecklingen i Haninge

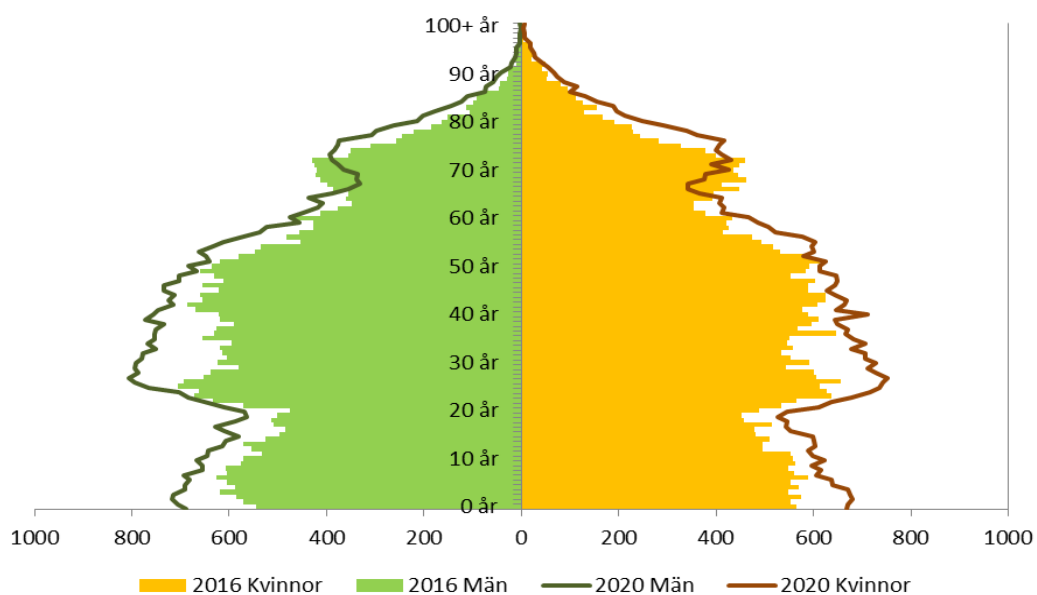
Haninges befolkning 1970-2016, prognos 2017-2026



Haninge kommun har drygt 87 000 invånare och beräknas vid utgången av 2017 överstiga 88 000 invånare. Befolkningen i Haninge beräknas öka under samtliga prognosår, 2017-2026. Både 2019 och 2020 prognostiseras en kraftigare befolkningsutveckling än genomsnittet som varit. Förklaringen är att det planeras byggas mer än det gjorts tidigare år och därmed beräknas fler flytta till Haninge.

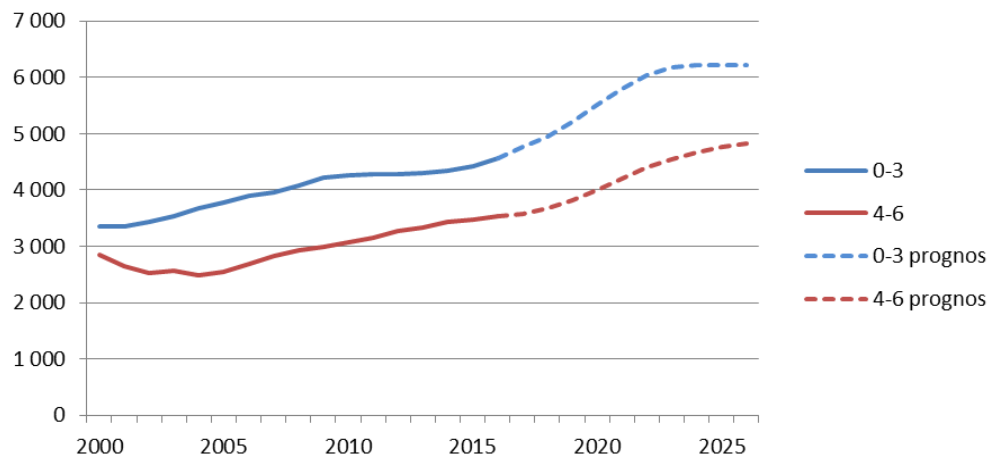
Vega är det område där det kommer byggas flest bostäder under prognosperioden, men även i Handen planeras en hel del bostäder.

Befolkning 2016 och prognos 2020



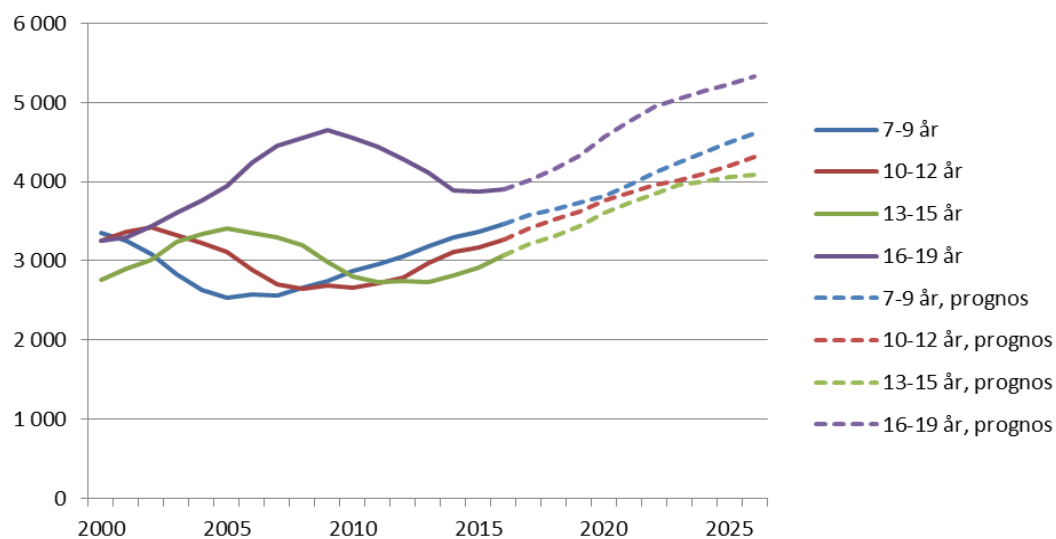
Befolkningspyramiden visar befolkningen åldersfördelat 2016 jämfört med prognostiserad befolkning 2020. I de flesta åldrar visar prognosen på att Haninge blir fler 2020 än 2016. I åldrarna 65-72 prognostiseras det att bli färre 2020 än 2016, se förklaring i diagram nedan om den äldre befolkningen.

Befolkning förskolebarn 2000-2016, prognos 2017-2026



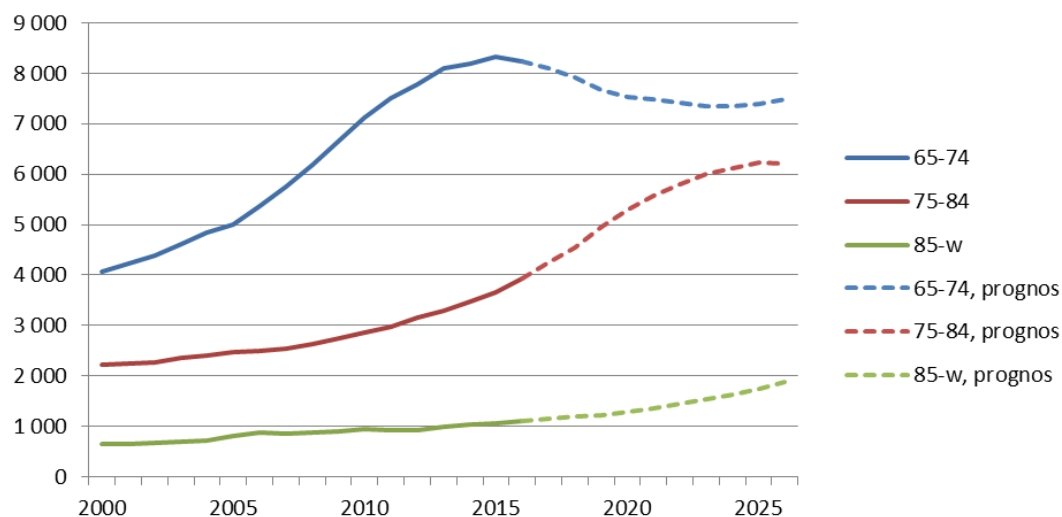
Barnen mellan 0-3 år förväntas öka med 21 procent, nästan 1 000 barn, till 2020. Barn i åldern 4-6 år beräknas öka med 14 procent, knappt 500 barn under samma period.

Befolkning skolelever 2000-2016, prognos 2017-2026



Även grundskolelever beräknas öka under prognosperioden. Barn i åldersgrupperna 10-12, 13-15 och 16-19 beräknas öka mellan 15-17 procent till år 2020, medan barn mellan 7-9 år beräknas öka med drygt 10 procent.

Befolkning äldre 2000-2016, prognos 2017-2026

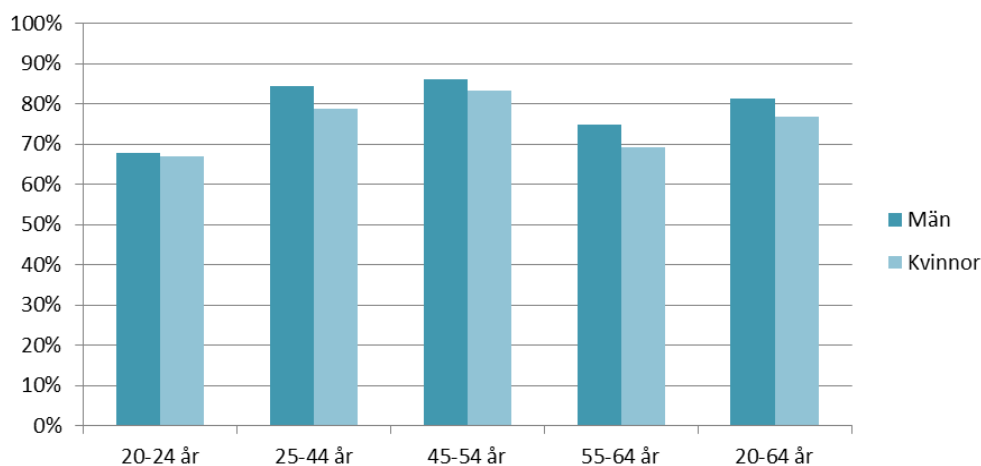


Befolkningen i pensionsåldern beräknas öka med sex procent till 2020. Det är främst de i åldrarna 75-84 som ökar, närmare 35 procents ökning. Invånarna mellan 65-74 beräknas istället minska under prognosperioden. Förklaringen är främst att 40-talisterna blir äldre. Även den äldsta gruppen, 85 och uppåt, beräknas öka.

Sysselsättning och arbetslöshet

Sysselsättningsgraden i Haninge kommun är 77 procent för kvinnor och 81 procent för män. De som inte arbetar kan t.ex. vara studenter, arbetslösa, sjukskrivna, förtidspensionärer, föräldralediga eller ha vårdnadsbidrag.

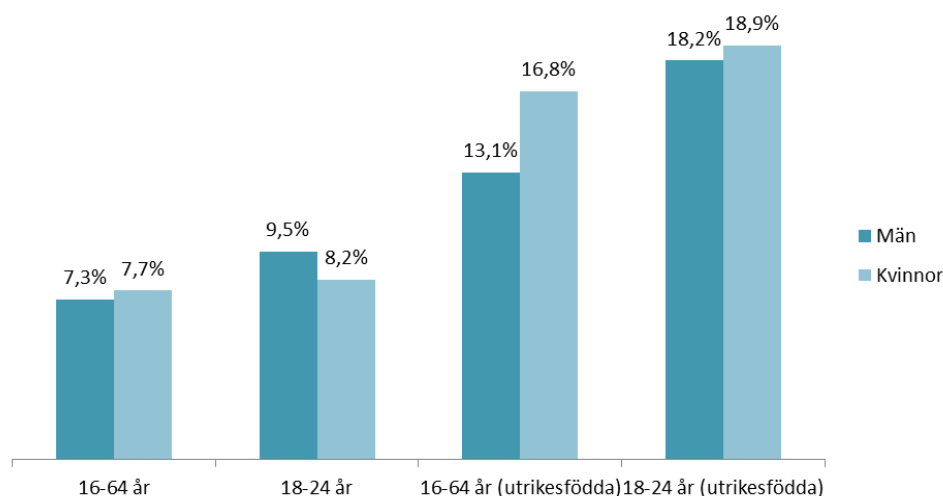
Sysselsättningsgrad efter kön och ålder, 2015



Sysselsättningsgraden är högst i gruppen 45-54 år och även i gruppen 25-44 är den hög. Sen är sysselsättningsgraden lägre i de yngre och äldre åldersgrupperna, vilket

förklaras av att vissa går i pension innan 65 och i den yngre gruppen är det fler som studerar eller av andra anledningar inte kommit in på arbetsmarknaden. Män har en högre sysselsättningsgrad än kvinnor i samtliga åldersgrupper. Största skillnaden är i åldersgruppen 55-64. Även i åldersgruppen 25-44 år är skillnaden stor, vilket delvis kan förklaras av att kvinnor studerar i större utsträckning än män.

Inskrivna arbetslösa, september 2017



Arbetslösheten har ökat jämfört med samma period 2016, men i åldern 18-24 är den oförändrad. Arbetslösheten bland utrikesfödda har också ökat, men ungdomsarbetslösheten bland utrikesfödda kvinnor har minskat med 2,7 procent sedan september 2016.

Skatteunderlaget framåt i Haninge

Prognosen för år 2017–2021 baseras på den samhällsekonomiska bild som presenteras ovan. Nedanstående utfall på skatteunderlagsprognoser grundar sig på SKL:s prognos i september 2017. Utifrån SKL:s prognos för år 2019 och framåt har justeringar gjorts för ytterligare nya invånare då kommunen växer snabbare än genomsnittet i riket (2 770 invånare fler än i SKL:s prognos för budget 2019). Då Haninges invånarantal växer med mer än 1,2 procent kommer kommunen att kompenseras för en snabb befolkningsökning. Vidare tillkommer intäkter från de s.k. välfärdsmiljarderna (den andel som inte ingår i det generella statsbidraget) samt stimulansbidrag för bostadsbyggande.

Det innebär att prognosen för skatteintäkterna totalt för Haninge 2019 är 4 879 mnkr, vilket är 238 mnkr högre än prognosen för 2018. Jämfört med budgeten 2018 är ökningen 301 mnkr. Detta är högre än ökningen mellan 2017 och 2018. Ökningen beror främst på att kommunens invånarantal kommande år ökar mer än tidigare år. Siffrorna nedan utgår ifrån en oförändrad skattesats under åren 2018-2020.

Prognos skatteintäkter och generella statsbidrag Haninge i mnkr

	2017	2018	2019	2020	2021
Budget 2017 och 2018	4 388	4 578			
Prognos september 2017	4 405	4 643	4 879	5 211	5 495
Skillnad i prognos jämfört med föregående år		+ 238	+ 236	+ 332	+284

Haninge kommuns resultat har de senaste åren varit goda och resultatet för 2017 kommer att vara positivt, enligt den senaste prognosen per oktober 134,7 mnkr. Nämndernas prognoser för 2017 visar, jämfört med budget, ett sammantaget nettoöverskott om 8,9 mnkr exklusive fullmäktiges reserv.

De volymeräkningar som tagits fram för 2019 tar hänsyn till volymförändringar mellan åren 2018 och 2019. De volymökningar som prognostiseras för 2019 på 175,4 mnkr, tar en stor del av det finansiella utrymmet. Kommunens investeringar i skolor och förskolor beräknas innebära ökade lokalkostnader med cirka 30 mnkr. Till detta tillförs en ramökning till respektive nämnd.

För 2020 visar prognosen på högre intäktsökning men det är den snabba befolkningsökningen som är grunden. De nya kommuninvånarna kommer också att vara behov av kommunens tjänster varför volymökningarna inom nämnderna kommer att vara ytterligare högre. Det innebär att förutsättningarna inte kommer att bli bättre än 2019, snarare tvärtom. Kommunen måste anpassa kostnaderna till intäktsnivån. Med de prognostiserade intäkterna kommer kravet på rationaliseringar och översyn av intäkter att kvarstå för nämnderna för att uppnå den finansiella målsättningen att resultatet långsiktigt skall vara minst 2 % av samlade skatteintäkter och generella statsbidrag. I budget 2018 motsvarar resultatet 2,5 % av samlade skatteintäkter och generella statsbidrag och föreslagna ramar för 2019 utgår från ett resultat som motsvarar 2,7 %.

Nästa skatteintäktsprognos kommer den 20 december 2017. Ytterligare skatteprognoser kommer normalt i februari respektive april, vilka skall tas hänsyn till innan budget beslutas i kommunfullmäktige den 11 juni 2018.

Nämndernas planeringsförutsättningar inför Mål och Budget 2019-2020

Budgetdirektiven inför Mål och budget 2019-2020 ska leda till ett beslut i kommunfullmäktige den 11 juni 2018 innehållande strategisk plan, ekonomiska ramar fördelade per nämnd för 2019 och 2020 samt investeringsbudget och ekonomisk plan för den kommande fyraårsperioden t.o.m. 2022. Behovet av

långsiktighet när det gäller kommunens investeringar gör att investeringsbudgeten ska omfatta inte bara det kommande året utan också på detaljnivå utgöra en plan för den därpå följande treårsperioden.

I Mål och budget 2018-2019 finns ekonomisk ram på kommunnivå för 2019, utifrån det utrymme som fanns vid tiden för fastställande av Mål och budget 2018. Målsättningen är att budgetramen för år två ska vara så väl utvecklad och förankrad att endast smärre justeringar ska behöva göras i nästa års budgetarbete.

Inför 2019 års budgetarbete har dock de ekonomiska förutsättningarna förändrats. Enligt skatteprognos i september 2017 är det ekonomiska utrymmet beräknat till 4 879 mnkr 2019. Den finansiella målsättningen, ett överskott med 2,7 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag motsvarande 130,7 mnkr, innebär att det finns ett ökat ekonomiskt utrymme på 284,7 mnkr att fördela på nämnderna i jämförelse budgeten för 2018. Detta ekonomiska utrymme räcker till att fullt ut kompensera nämnderna för volymförändringar med anledning av befolkningsförändringar eller andra volymökningar i verksamheterna. I ramarna finns en ramökning för ökade lokalkostnader för investeringar i verksamhetslokaler och en generell ramökning till nämnderna. Mer om detta nedan.

De föreslagna ramarna i direktivet kommer att påverka kommunens soliditet positivt. Soliditeten inklusive pensionsåtagandena beräknas öka till ca 13 procent jämfört med utfallet 2016 på 3 procent. Ökningen per år från 2016 till 2019 är ca 3 procentenheter per år. Soliditeten exklusive pensionsåtagandet ökar något till 48 procent (46 procent 2016)

Ramarna för respektive nämnd ligger till grund för nämndernas beslut om förslag till budget 2019-2020 som skall vara kommunstyrelseförvaltningen till handa senast den 15 februari 2018.

Nämndernas ramar 2019

I de av den politiska kommunledningen föreslagna ramarna för 2019 ingår full volymkompensation, sammanlagt 175,4 mnkr, med anledning av befolkningsförändringar i olika åldersgrupper och deras påverkan på kommunens genomsnittliga kostnader i respektive verksamhet. Volymkompensationen på 175,4 mnkr motsvarar en ramökning till nämnderna med 3,9 % jämfört med budget för 2018. En ny befolkningsprognos väntas i april 2019 vilken kan komma att justera nedanstående siffror och räknas om vid detta tillfälle.

Nämnderna och kommunstyrelse har utöver volymkompensation fått en generell ramökning med sammanlagt 51,3 mnkr. För grund- och förskolenämnden har ramen även utökats med 30,0 mnkr för ökade lokalkostnader med anledning av ny- och ombyggnation av verksamhetslokaler. Fullmäktiges reserv har utökats med 25,0

mnkr med anledning av den stora befolkningsökningen, vilken skapar större osäkerhet gällande volymökningarna i verksamheterna. Gymnasie och vuxenutbildningsnämnden fick 7,0 mnkr i ramökning 2017 och 2018 för bristyrkes-SFI. Dessa medel är borttagna ur ramen 2019, då det inte finns beslut om en fortsättning. Finansförvaltningens ram har utökats med 10,0 mnkr på grund av ökade pensionskostnader.

Ramar för respektive nämnd och styrelse finns nedan:

Nämnd/styrelse	Mål- och budget 2018	Volymkomp	Generell ramökning	Övrigt	Kommunledningens förslag ram 2019
KF-reserv inkl volymreserv	25 000	0	0	25 000	50 000
Kommunstyrelsen	218 000	7 000	1 800	0	226 800
Södertörns upphandlingsn	0	0	0	0	0
Överförmyndaren	0	0	0	0	0
Valnämnd	2 500	0	0	0	2 500
Revision	1 600	0	0	0	1 600
Äldrenämnden	766 500	34 900	6 400	0	807 800
Socialnämnden	878 500	28 200	7 200	0	913 900
Stadsbyggnadsnämnden	139 000	8 900	1 200	0	149 100
Grund- och förskolenämnd	1 782 500	55 600	29 300	30 000	1 897 400
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	434 000	27 800	3 700	-7 000	458 500
Kultur och fritidsnämnden	203 000	13 000	1 700	0	217 700
Finansförvaltning	27 000	0	0	10 000	37 000
Summa	4 477 600	175 400	51 300	58 000	4 762 300
Skatteintäkter	-4 577 938				-4 879 000
Finansnetto	-14 000				-14 000
Budgeterat resultat	-114 338				-130 700
Budgeterat resultat % av skatter och gen stb	2,5%				2,7%

Anvisningar för nämndernas budgetförslag 2019-2020

Vid ekonomikonferensen den 6 mars 2018 där kommunstyrelsens ledamöter, nämndernas presidier, förvaltningschefer och representanter för den centrala samverkansgruppen deltar, inleder kommunstyrelsens ordförande med en övergripande information om planeringsförutsättningar och ekonomiska förutsättningar.

Inbjudan och program för ekonomikonferensen skickas ut i särskild ordning under januari 2018.

Under vecka tolv 2018 kommer fördjupade nämndsamtal med respektive presidie att genomföras. Anvisning med utgångspunkt i budgetdirektivet, budgetförslag som respektive nämnd fattat beslut om samt ekonomikonferensen kommer att skickas ut i förväg.

Målstruktur och indikatorer

Utgångspunkt är de målområden och mål som finns i Mål och budget 2018-2019. Undantag är fullmäktige mål 7 ”god livsmiljö för nuvarande och kommande generationer”. Resultatindikatorer och informationsmått ska anpassas utifrån det klimat- och miljöpolitiska programmet som fastställdes av fullmäktige i oktober 2017¹.

Kommunledningen är öppen för ändringar av mål, resultatindikatorer och informationsmått i Mål och budget 2019-2020.

Alla förslag till ändringar ska motiveras kortfattat.

Mål

- ✓ Förslag på nya mål
- ✓ Förslag att ta bort mål
- ✓ Förslag till ändrad formulering
- ✓ Om målen föreslås vara oförändrade anges detta tydligt.

Resultatindikator med målvärde

Resultatindikator mäts varje år och används för uppföljning av fullmäktiges mål. Alla resultatindikatorer gäller alla nämnder och bolag. Vissa nämnders verksamheter kan påverka en resultatindikator mer än andra.

- ✓ Förslag på nya resultatindikatorer. Ange vilket mål som avses och vilken resultatindikator som bör ersättas. Ska innehålla utfallsvärde(n) och förslag till målvärde år 2022 samt källhänvisning.
- ✓ Förslag på resultatindikator som kan tas bort.
- ✓ Förslag på målvärde år 2022 för befintliga resultatindikatorer som nämnden kan påverka.

¹ KF 2017-10-09, § 246

Summa								

Förklarande text:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Driftbudget

Här anger nämnderna vad som påverkar driftbudgeten ur ett invärldsperspektiv, med utgångspunkt i följande punkter och rubriker:

- ✓ Nämnderna ska pröva all verksamhet, utifrån ett effektiviseringsperspektiv där man tar konstruktiv ställning till vad som kan göras med utgångspunkt i föreslagen ram och där man lyfter fram vad som kan göras bättre och utvecklas framåt samt vilka samarbeten som ger mer eller bättre verksamhet.
- ✓ Samtliga nämnder ska analysera intäktssidan med samma noggrannhet som kostnadssidan.
- ✓ Nämnderna ska tydligt beskriva vilka effektiviseringar, verksamhetsförändringar eller andra åtgärder som kommer att krävas för att verksamheten skall kunna rymmas inom den föreslagna driftbudgetramen.
- ✓ Nämnderna ska tydligt föreslå och beskriva samarbetsförslag som kan bidra till effektiviseringar för att verksamheten ska rymmas inom föreslagen driftbudgetram samt bidra till ökad kvalitet för kommunens invånare.
Samarbetsförslagen anges under särskild rubrik nedan.
- ✓ Risker och osäkerheter som kan komma att förändra och påverka de sammanställda och redovisade budgetförutsättningarna för 2019 och 2020 i såväl positiv som negativ riktning ska belysas.

Nämnderna ska redogöra för och analysera följande faktorer utifrån driftbudgetpåverkan 2019-2020:

Volymförändringar

Beskrivning av demografi och befolkning nedbruten inom nämndens specifika verksamhetsområden med utgångspunkt i kommunens befolkningsprognos. Här skall även faktiska, eller prognostiserade förändringar av volym, efterfrågan etc. beskrivas, vilka inte beror på förändringar i befolkningen.

Lokaler

Beskrivning och analys av hur lokalbehovet ser ut beträffande behov av ytterligare lokaler, omDispositionering av lokaler eller avställning av lokaler, samt driftbudgetekonomiska konsekvenser och möjligheter.

Kapitalkostnader

Beskrivning och analys av hur pågående och/eller redan beslutade/aktiverade investeringar samt planerade investeringar påverkar föreslagen driftbudgetram.

Personal

Beskrivning och analys av personalsituationen, berör även om det finns övertalighet eller svårrekryterade grupper där särskilda satsningar kan behöva göras samt de ekonomiska konsekvenserna av detta.

IT och ny teknik som stöd för verksamheten

Här kan nämnderna redogöra för hur effektiviseringar med hjälp av ny teknik och nya arbetssätt kan förändra och utveckla verksamheten, säkerställa eller förbättra kvalitén i verksamheterna, kraven som detta ställer på verksamhetens IT-stöd samt hur verksamhetens föreslagna driftbudget påverkas.

Prioriteringar

Nämnderna skall tydligt åskådliggöra prioriteringar i förhållande till föreslagen budgetram med utgångspunkt i redovisning av punkterna ovan, samt tydligt beskriva konsekvenser. Prioriteringen ska tydligt delas upp och sammanställas i särskild anvisad tabell nedan enligt följande:

1. Områden för opåverkbara faktorer, redan beslutade åtgärder, lagar
2. Områden inom vilka faktorerna kan betraktas som opåverkbara men som det inte finns specifika beslut kring.

Mall för redovisning av prioriteringsfördelade kostnadsförändringar från
2018 till 2019
Belopp i Tkr

NÄMND/STYRELSE		X-nämnden	Ökning %
2018 års budgetram			
Preliminär ramökning 2019			
2019 års preliminära ram			
Prio	Kostnadsförändringar 2019 jämfört med budget 2018	Årsbelopp	Andel av ram
1	Opåverkbara faktorer eller redan beslutade åtgärder		
1.1			
1.2			
1.3			
1.4			
1.5			
S:a 1	Summa prio 1		
2	Opåverkbara faktorer beslut fattade av KF/KS utan specifika beslut om avsatta medel		
2.1			
2.2			
2.3			
2.4			
2.5			
S:a 2	Summa Prio 2		
	Summa kostnadsförändringar 2019		
	Preliminär ramökning		
	Avvikelse mellan kostnadsförändring och preliminär ramökning 2019		
	Effektiviseringsåtagande 2019 enligt anvisning		
	Andra kostnadsminskningar/intäktsökningar		
	<i>se spec och prioritering separat tabell</i>		
	Summa finansiering		

Tabellen ska summera till noll med utgångspunkt i den angivna ramen inklusive eventuella effektiviseringar.

Effektiviseringar och/eller kostnadsbesparingar/intäktsökningar redovisas och specificeras och prioriteras i separat tabell (se nedan under rubrik effektiviseringsförslag).

Även kvalitetshöjande åtgärder eller andra önskemål inklusive årskostnad, tidigare ”prio 3”, redovisas i separat tabell (se nedan under rubrik kvalitetshöjande förändringar).

Övrig anvisning

Effektiviseringsförslag

Effektiviseringsförslag/kostnadsbesparingar/intäktsökningar budget 2019		
	Beskrivning	Effekt 2019, Tkr
1		
2		
3		
4		
Summa		0,0

Förklarande text:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Samarbetsförslag

Nämnderna ska tydligt föreslå och beskriva samarbetsförslag som kan bidra till effektiviseringar för att verksamheten ska rymmas inom föreslagen driftbudgetram samt bidra till ökad kvalitet för kommunens invånare.

Kvalitetshöjande förändringar

Som har stor betydelse med utgångspunkt i kommunledningens budgetdirektiv och missiv.

Kvalitetshöjande förändringar		
	Beskrivning	Effekt 2019, Tkr
1		
2		
3		
4		
5		
Summa		0,0

Förklarande text:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Tornberget

Ansvaret för underhåll av fastigheterna ligger på Tornberget och finansieras inom ramen för överenskommen hyra. Den låga inflationen och låga räntor talar för fortsatt låga hyreshöjningar i de befintliga lokalerna. En bedömning från Tornberget är att kostnaderna för drift och underhåll inte kommer att öka med mer än två procent. Räntorna för lån med kort räntebindning bör vara fortsatt låga och enligt Riksbanken inte höjas förrän i slutet av 2018.

Tornberget skall i sitt svar beskriva eventuella konsekvenser om hyran i befintligt lokalbestånd hålls oförändrad för 2019.

Det finns behov av reinvesteringar och rationaliseringsinvesteringar inom Tornbergets fastighetsbestånd. För 2018 avsattes sammanlagt 105 mnkr för ej objektsbestämda energieffektiviseringsåtgärder och reinvesteringar.

Då Tornberget, där det är tillämpligt, skall följa de mål och indikatorer som kommunfullmäktige fastställer ges bolaget möjlighet att, utifrån de skrivningar som finns på sidan 13 om målstruktur och indikatorer, lämna synpunkter på mål och resultatindikatorer samt förslag till målvärden 2022.

Tornbergets investeringsäskande och synpunkter ska, liksom för nämnderna, vara kommunstyrelseförvaltningen till handa **senast den 15 februari 2018**.

Haninge Bostäder

Då Haninge Bostäder, där det är tillämpligt, skall följa de mål och indikatorer som kommunfullmäktige fastställer ges bolaget möjlighet att, utifrån de skrivningar som finns på sidan 13 om målstruktur och indikatorer, lämna synpunkter på mål och resultatindikatorer och förslag till målvärden 2022.

Haninge Bostäders synpunkter ska, liksom för nämnderna, vara kommunstyrelseförvaltningen till handa **senast den 15 februari 2018**.

Har ni frågor angående denna skrivelse så kontakta Jörn Karlsson, ekonomidirektör, eller Karin Reschke, controllerchef. Vid frågor angående befolkningsprognosen kontakta kommunstatistiker Linda Kollberg.